university of groningen

faculty of law

Aletta Jacobs
SCHOOL OF PUBLIC HEALTH

Rookvrij en het recht: hoe ver mag je gaan?

Maak de zorg rookvrij - 31 mei

Prof Brigit Toebes

Gezondheidsrecht in internationaal perspectief

Faculteit Rechtsgeleerdheid

b.c.a.toebes@rug.nl

GLOBAL HEALTH LAW GRONINGEN

Team & projecten

- KWF: recht van kinderen op een rookvrije leefomgeving, 2016-2019 (congres 2022)
- Longfonds, KWF: novel smoke free zones, 2019-2021; Dr Jasper Been (Erasmus) en Prof Martine Bouma (Centrum Media en Gezondheid)

Deze presentatie

- Tabaksregulering in Nederland
- Rookvrije ruimtes
- Rookvrije zorg
  - Hoe ver kunnen we gaan?
  - Dilemma’s, hiaten en kansen

Wat is recht?

- Een verzamelnaam voor alle regels die er bestaan
  - Formele wetten (Tabakswet)
  - Besluiten (Tabaksbesluiten)
  - Algemene Plaatselijke Verordeningen (APVs)
- Recht is niet hetzelfde als:
  - Beleid
  - Rechtvaardigheid of moraal
  - Sociale norm

Recht op vier niveaus

1. Internationaal recht (VN)
   - Mensenrechten-verdragen
   - WHO-Kaderverdrag inzake de Tabaksontmoediging (2003)
2. Europees recht
   - Europese Unie: tabaksrichtlijnen
   - Raad van Europa: mensenrechten-verdragen
3. Nationaal (Nederlands) recht
   - Tabaks- en rookwarenwet 2008
   - Tabaksbesluiten
4. Lokaal recht (gemeentelijk)
   - Algemene plaatselijke verordeningen (APVs)

Interact

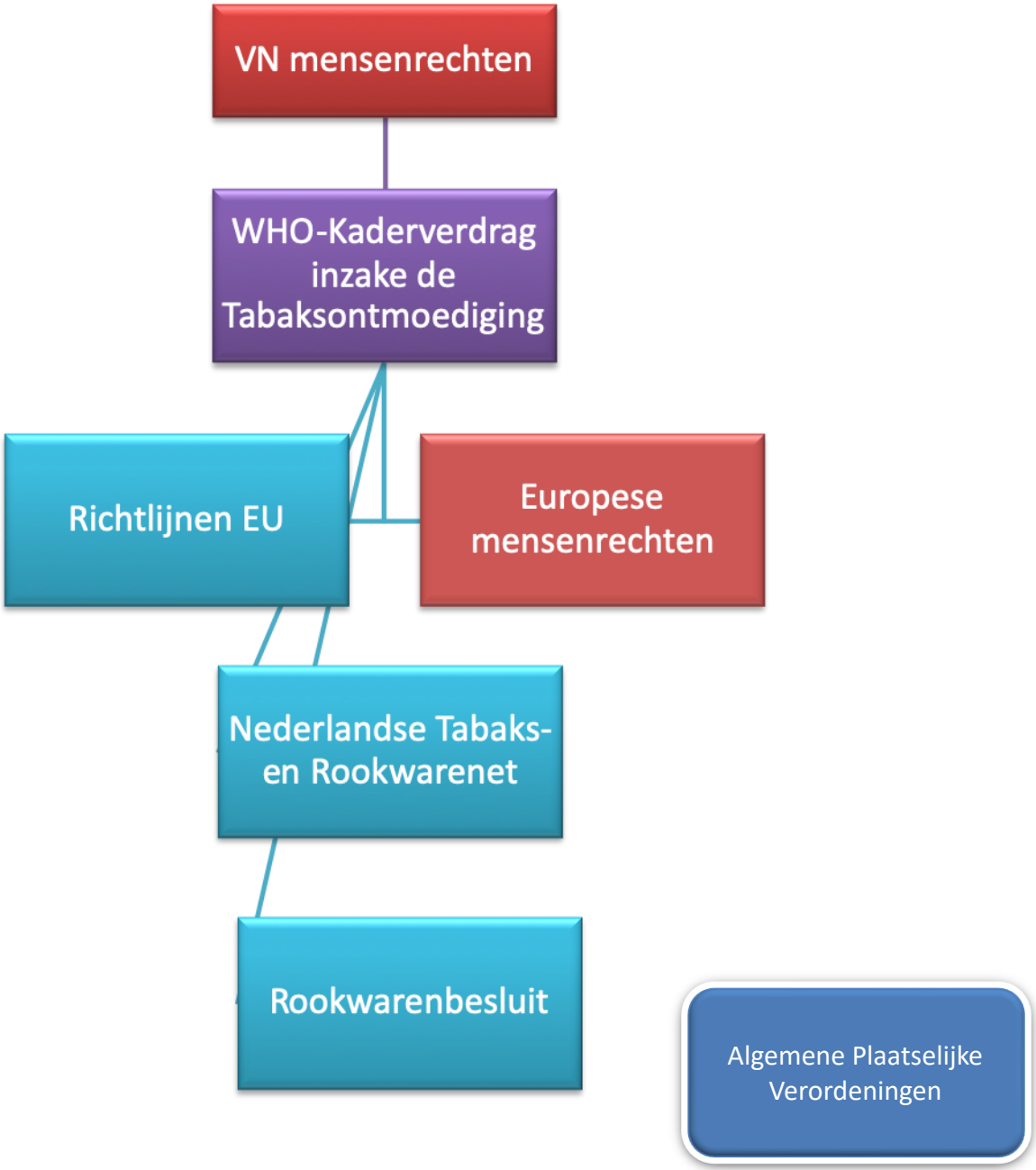
VN mensenrechten
WHO-Kaderverdrag inzake de Tabaksontmoediging
Richtlijnen EU
Europese mensenrechten
Nederlandse Tabaks- en Rookwarenet
Rookwarenbesluit
Algemene Plaatselijke Verordeningen

Mensenrechten

- Tabak is een zaak van mensenrechten!
- Internationale en regionale verdragen
- Kernbegrip: menselijke waardigheid
  - Persoonlijke levenssfeer (privacy)
  - Vrijheid van meningsuiting
  - Bewegingsvrijheid
  - Informatie
  - Leven
  - Gezondheid

WHO-kaderverdrag inzake de tabaksontmoediging

- 2003 - Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)
- Artikel 5-3:

Bij de vaststelling en uitvoering van hun volksgezondheidsbeleid met betrekking tot tabaksontmoediging, nemen Partijen, in overeenstemming met het nationaal recht, maatregelen om dit beleid te beschermen tegen commerciële en andere gevestigde belangen van de tabaksindustrie.

- Rechtszaak Stichting Rookpreventie Jeugd **

- Artikel 8: rookvrije ruimtes

WHO-kaderverdrag inzake de tabaksontmoediging

- 2003 - Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)
- Artikel 8-2:

Elke Partij neemt binnen de bestaande nationale rechtsbevoegdheid zoals bepaald in het nationaal recht doeltreffende wetgevende, uitvoerende, bestuurlijke en/of andere maatregelen aan, voert deze uit, en bevordert deze maatregelen op andere niveaus van rechtsbevoegdheid. Deze maatregelen voorzien in bescherming tegen blootstelling aan tabaksrook in binnen gebouwen gelegen werkplekken, het openbaar vervoer, binnen openbare gebouwen en, naar gelang van het geval, op andere openbare plaatsen.

Implementatierichtlijnen tabaksverdrag (COP)

- Niet bindende richtlijnen, wel gezaghebbend
- Principle 1: total elimination of smoking and tobacco smoke / create a 100% smoke free environment / There is no safe level of exposure to tobacco smoke
- (f) reduction in exposure to second-hand tobacco smoke in private homes

Nederlandse Tabaks- en rookwarenwet 1988

- artikel 5: verbod reclame en sponsoring
- artikel 7: verbod verkoop door publieke instellingen
- artikel 8: verbod verkoop aan minderjarigen
- artikel 10: rookverboden
  - Wijst personen aan die rookverboden moeten instellen
  - Biedt mogelijkheid tot uitzonderingen op rookverboden

Rookvrije ruimtes project 2019-2021;

- Internationaal: wat doen andere landen?

➢ Dr Katerina Tsampi, a.tsampi@rug.nl

- Nederland: wat doen gemeentes?

➢ Dr Michelle Bruijn, l.m.bruijn@rug.nl

Check out the newly published Dataset on Novel Smoke Free Zones (April 2021) https://dataverse.nl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.34894/FK8YKR

The dataset constitutes a mapping of examples of novel smoke-free policies from around the globe on the basis of different types of smoke-free spaces. The aspiration of the database is not to exhaustively list all the novel smoke-free policies around the globe but to demonstrate the significant, versatile and growing implementation of novel smoke-free policies worldwide.

By Aikaterini Tsampi. All rights reserved.

For further information, contact a.tsampi@rug.nl

Nature of smoke-free space	Type of smoke-free space	National examples of smoke-free policies
Enclosed private spaces	Private homes	Thailand; USA (Publicly-Owned Multi-Unit Housing; Private units of multi-unit housing: 100% smoke-free or partially smoke-free).
	Private cars	Kuwait; Turkey.
	Private cars with passengers	Mauritius.
	Private cars with passengers under the age of 19	Canada (British Columbia; Nova Scotia; Prince Edward Island province).
	Private cars with passengers under the age of 18	Australia (Tasmania, Victoria); Bahrain; Canada (Alberta; Yukon Territory province); England and Wales; France; New Zealand; Ireland Scotland; USA (e.g. Arizona; California; Illinois; Oregon; Hawaii; New Jersey).
	Private cars with passengers under the age of 17	Autralia (Western Australia).
	Private cars with passengers under the age of 16	Australia (Australian Capital Territory; New South Wales; Queensland; South Australia; Northern Territory); Canada (British Columbia Province; Manitoba, Nova Scotia, New Brunswick, Newfoundland and Labrador, Alberta, and Ontario); Cyprus; South Africa; USA (Maine; Utah).
	Private cars with passengers under the age of 15	Finland.
	Private cars with passengers under the age of 14	USA (Arkansas; Monroe County).
	Private cars with passengers under the age of 13	Puerto Rico; USA (Louisiana).
	Private cars with passengers under the age of 12	Luxembourg; Italy; France; Greece; United Arab Emirates; South Africa; USA (Pennsylvania State)
	Private cars with passengers under the age of 9	USA (Vermont).
	Private cars with passengers under the age of 8	USA (Virginia).
	Private cars with passengers under the age of 6	USA (Ohio).
	Private cars with child/pregnant woman passengers	Italy.

© Findings of primary research conducted at the UG and, pending publication, they shall not be used or reproduced.

Nature of smoke-free space	Type of smoke-free space	National examples of smoke-free policies
Open private spaces	Private gardens	USA (Publicly-Owned Multi-Unit Housing; Private units of multi-unit housing).
	Balconies	Finland (housing corporations may impose a ban forbidding or restricting smoking on balconies of individual apartments); Latvia (municipalities may impose ban of smoking on balconies); USA (Publicly-Owned Multi-Unit Housing; Private units of multi-unit housing).
	Doorways, Air Intakes and Operable Windows	Canada (e.g. North Vancouver-British Columbia); USA (Publicly-Owned Multi-Unit Housing; Private units of multi-unit housing).
Semiprivate enclosed spaces	Multiunit housing	Canada (Alberta, common areas indoors and out of buildings containing two (2) or more private residences; Ontario: any common indoor areas of condos, apartment buildings or college and university residences-examples of indoor common areas include: elevators; stairwells; hallways; parking garages; laundry facilities; lobbies; exercise areas; party or entertainment rooms); Latvia (apartment building entrances and staircases); Ireland (common areas within buildings: corridors, lobby areas and reception areas of buildings such as apartment blocks and hotels); Russia (entrances to apartments blocks); Singapore (pavilions within any residential premises or building meant to hold functions); Ukraine (entrances to residential buildings); USA (Publicly-Owned Multi-Unit Housing; Private units of multi-unit housing: 100% smoke-free or partially smoke-free).
Semiprivate open spaces	Shared gardens and patios	Canada (Alberta, common areas indoors and out of buildings containing two (2) or more private residences-common areas of these multi-unit dwellings include patios, pools and other recreational areas); North Macedonia; USA (Publicly-Owned Multi-Unit Housing; Private units of multi-unit housing).

© Findings of primary research conducted at the UG and, pending publication, they shall not be used or reproduced.

Gemeentelijk rookbeleid

- Wet publieke gezondheid 2008
- Artikel 2 lid 2 sub b: gemeentelijk gezondheidsbeleid
- Artikel 13: elke vier jaar landelijke nota gezondheidsbeleid / binnen twee jaar daarna gemeentelijk gezondheidsbeleid
- Tabakswet 1988/2008
- 10-1: Gemeenten kunnen rookvrije omgevingen aanwijzen
- Onderzoek dr. Michelle Bruijn:
  - Wat doen gemeentes op basis van de wet?
  - Wat doen ze 'extra'?

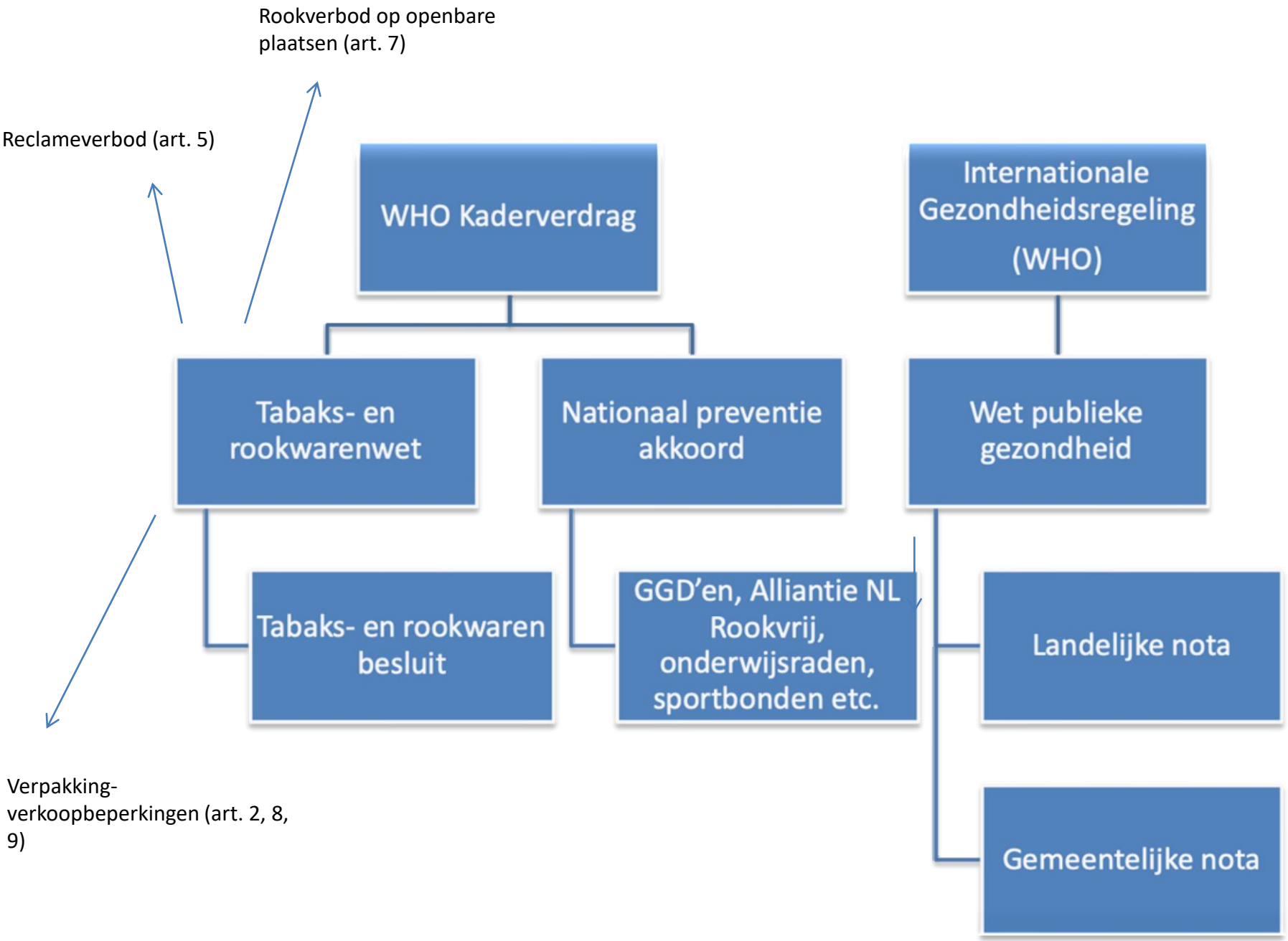
Rookverbod op openbare plaatsen (art. 7)
Reclameverbod (art. 5)
WHO Kaderverdrag
Internationale Gezondheidsregeling (WHO)
Tabaks- en rookwarenwet
Nationaal preventie akkoord
Wet publieke gezondheid
Tabaks- en rookwaren besluit
GGD'en, Alliantie NL Rookvrij, onderwijsraden, sportbonden etc.
Landelijke nota
Gemeentelijke nota
Verpakking-verkoopbeperkingen (art. 2, 8, 9)

Rookvrije zorg?

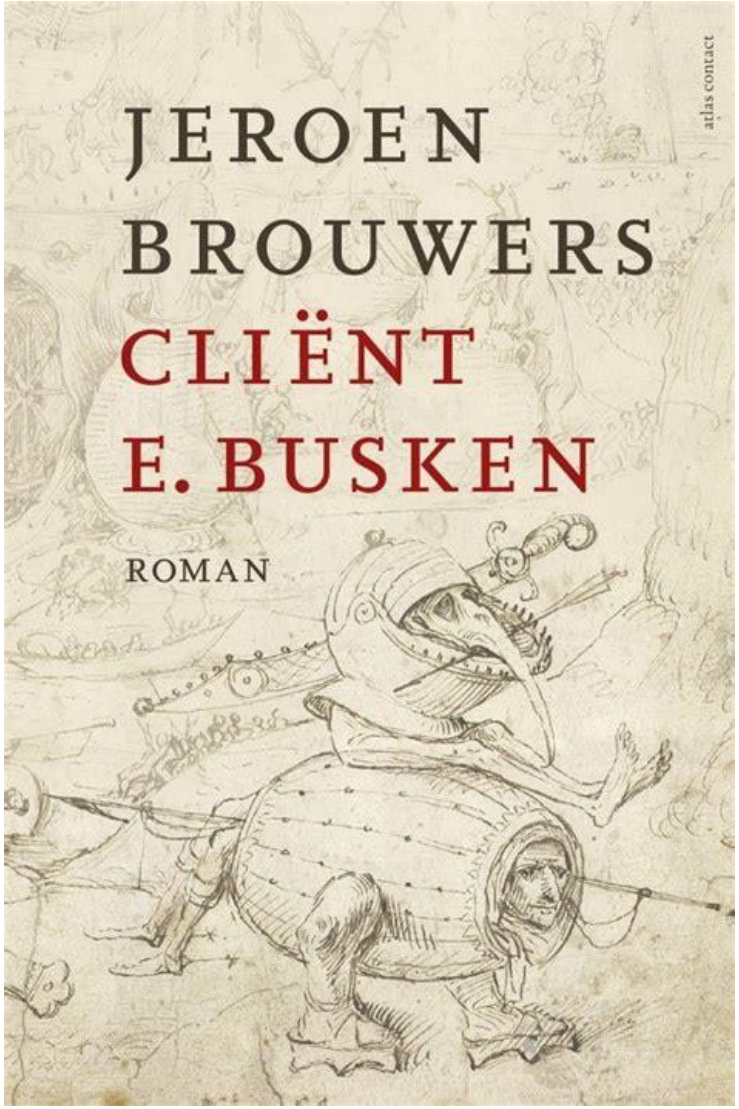

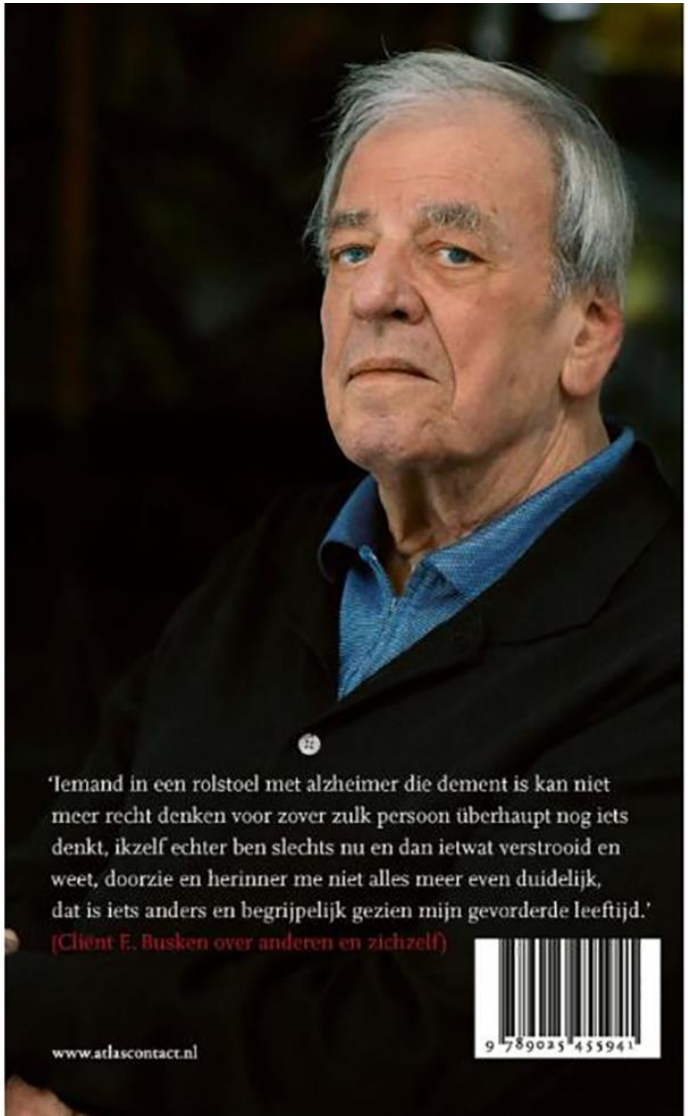

Zorginstellingen

- Tabakswet 1988
- artikel 10: rookverboden
  - 10-1: zorginstellingen moeten rookverbod instellen in gebouwen waar zorg wordt verleend
  - Uitzonderingen op basis **tabaks- en rookwaren besluit** 2021:
    - Ruimtes waar inbreuk op privésfeer (privéruimte)
      - ‘recht op persoonlijke levenssfeer (privacy)’
    - Open lucht

➢ Hoe zit het met het recht op leven en gezondheid van de werknemer?

Gedwongen zorg?

Dr Brenda Frederiks:

"*In situaties van verplichte opname en behandeling is het uitgangspunt hetzelfde, namelijk dat roken in de privésfeer mag. Je kunt iemand dus niet gaan dwingen, tenzij er ernstig nadeel dreigt. Maar dan moet het in de zorgmachtiging komen of als vorm van onvrijwillige zorg worden opgenomen. Dit is dus tot op heden een complexe situatie*."

Reflectie vanuit mensenrechten

Mensenrechten-weging

- Recht op leven/gezondheid versus individuele vrijheden en rechten (privacy, bewegingsvrijheid)
- In Nederland veel nadruk op autonomie, privacy, fysieke integriteit
- Kinderrechten-verdrag: een sterk verdrag
  - ‘belang van het kind’, artikel 3
  - Recht op gezondheid, artikel 24
- Maar hoe weeg je het belang van de werknemer?

Oplossingen?

- Van sociale norm naar juridische norm; aandacht vragen voor problematiek in maatschappelijk debat
- Lokaal recht: Groningse APV: insteek is een verbod van verspreiding van hinderlijke gassen
- Arbeidsrecht: relatie werkgever-werknemer: werkgever mag werknemer niet dwingen in een ongezonde omgeving te werken

Naar de rechter

- Juridische stappen op basis van WHO-Kaderverdrag inzake Tabaksontmoediging
  - Conform bestaande zaken voor nationale rechter
- En/of op basis van mensenrechten-verdragen
  - Voor onze rechter: recht op leven, recht op gezondheid en recht op persoonlijke levenssfeer
  - Mogelijk **daarna** claim bij Europees Hof Rechten Mens in Straatsburg (Raad van Europa)
  - Nu ook: collectieve klacht bij het Europees Comité inzake Sociale Rechten van de Raad van Europa (conform ‘bed, bad, brood zaak’)

Congres in januari 2022

- 20-22 januari 2022
- Link naar Website
- Beleidstafel rookvrije zorg?
- Contact: dr. Michelle Bruijn, l.m.bruijn@rug.nl

Dank voor jullie aandacht

@GHLGroningen

Global Health Law Groningen

Global Health Law Groningen

Publicaties

(neem contact met mij op indien behoefte aan PdF)

- Marie Elske Gispen and Brigit Toebes (eds.), *Human Rights and Tobacco Control*, Edward Elgar Publishing, 2020.
- T. Faber, L.J. Breunis, J.V. Been en B. Toebes, 'Een rookvrije omgeving in het belang van het kind', *TSG: Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen*, 2020, 98(1), 50-54.
- Marie Elske Gispen and Brigit Toebes, 'The Rights of Children in Tobacco Control', *Human Rights Quarterly*, 2019, 41(2), 340-373.
- Brigit Toebes, Marie Elske Gispen, Renate Dietvorst, Jos Dute and Pieter de Coninck, *Preadvies Ongezond gedrag: de rol van het recht*, The Hague: SDU, 2019.
- Brigit Toebes, 'Human Rights and the Tobacco Industry: an Unsuitable Alliance', *International Journal of Health Policy and Management*, 2018, x(x), 1-2.
- Brigit Toebes, Marie Elske Gispen, Jasper Been and Sheikh Aziz, 'A missing voice: The rights of children to a tobacco-free environment', *Tobacco Control*, 2017, 27(1), 3-5.
- Tabakszaak tegen Nederland: nauwe banden tussen overheid en tabaksindustrie, *Nederlands Juristenblad NJB*, 30 October 2015, 90, 2606-2611.